

Geachte leden,

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om te reageren op uw initiatiefwet van het toetsingskader voor het werken als zelfstandige (zelfstandigenwet). De aanleiding die u voor uw wetsvoorstel beschrijft is volledig herkenbaar. De VAR werd in 2005 ingevoerd, in 2016 werd deze vervangen voor de Wet DBA waar snel een handhavingsmoratorium op volgde welke sinds januari jl. is opgeheven. Doordat er voor opdrachtgevers en zelfstandigen onvoldoende duidelijkheid is over hun arbeidsrelatie ontstaat er een zekere vorm van onrust in de markt. Wat ik niet terug lees, is welke effecten van de economische crisis (omstreeks 2008) op de arbeidsmarkt en hiermee de verschuiving naar het aantal zzp-ers heeft gehad. Met andere woorden: is er daadwerkelijk sprake van een moderne arbeidsmarkt of is deze uit noodzaak ontstaan?

In relatie tot de benoemde onduidelijkheden omtrent de arbeidsverhouding van zzp-ers zie ik grofweg twee typen:

1. ZZP-er die daadwerkelijk ondernemer is. Heeft een eigen locatie, beschikt over eigen materieel, stelt offertes op, heeft meerdere opdrachtgevers, organiseert zijn eigen inkomenszekerheid, innoveert, doet eigen inkopen, enz.
2. Werken veel al in samenwerking met een bureau (of hebben maximaal drie opdrachtgevers om de indruk te wekken dat er geen sprake is van een arbeidsrelatie). Dit type zzp-er heeft weinig kennis van ondernemerschap, stelt veelal geen offertes op, worden begeleid door een bemiddelingsbureau of accountant, organiseren vaak weinig tot niets voor hun sociale zekerheid en weten soms niet eens het verschil tussen een loonstrook of factuur.

Naar mijn inzicht is deze tweede groep de laatste jaren enorm uitgebreid en is dit de oorzaak van de ontstane onrust omtrent de arbeidsrelatie tussen opdrachtgever en zzp-er. Met uw wetsvoorstel zie ik dat u een constructieve oplossing en hiermee vooraf duidelijkheid in de arbeidsrelatie wilt bieden. Daarnaast geeft u aan dat u een grote groep zelfstandigen met deze initiatiefwet erkenning en rechtszekerheid onder hun bestaan wilt bieden. Zoals ik dit lees is deze 'grote groep zelfstandigen' gelijk aan uw beschrijving van de 'moderne arbeidsmarkt'. Naar mijn inzicht bestaat deze groep zzp-ers, die de moderne arbeidsmarkt vormen, uit de tweede groep die ik hierboven beschrijf.

Ook benoemt u dat deze wet niet alleen nodig is voor een goed functionerende moderne arbeidsmarkt, maar ook voor een goed functionerende sociale zekerheid. Daarnaast benoemt u expliciet dat u met dit wetsvoorstel niet de arbeidsovereenkomst wilt aantasten. Dit zijn beide uitstekende intenties die we naar mijn inzicht in onze samenleving nodig hebben. Echter zie ik niet in hoe u dit met uw wetsvoorstel bereikt. Met uw voorstel voert u maatregelen door waarvoor u moet investeren in toezicht, een commissie en handhaving. Dit terwijl de oorzaak van de problematiek, naar mijn inzicht, bij een groep zzp-ers ligt die feitelijk werkzaamheden in een dienstverband uitvoeren. Doordat u hier niet op handhaaft loopt u het risico dat deze groep groter wordt, waarvan de gevolgen voor de sociale zekerheid moeilijk te overzien zijn.

Deze tweede groep zzp-ers heb ik veel praktijkvoorbeelden van en werk ik (helaas) veel mee samen. Ook ben ik hier in het verleden zelf deel van geweest en heb ik vaker getwijfeld om hier weer deel van te worden. Veel voorkomende motivatie om tot die tweede groep zzp-ers te horen zijn punten als: eenvoudiger overtreden van de arbeidstijdenwet, een hoger uurtarief dan uurloon (maar voorzien zichzelf dan niet in verlofdagen, vakantiegeld of sociale zekerheid), eigen werktijden kunnen bepalen (mogelijk door krapte op de arbeidsmarkt, vaak moeten medewerkers in loondienst dan ongunstige werktijden werken), de opdracht/werkzaamheden zijn eenvoudiger dan in loondienst door dat je geen vast onderdeel van de organisatie bent.

Ook zie ik om mijn heen hoeveel last de eerste groep zzp-ers hiervan heeft. Er is inderdaad onrust met betrekking tot duidelijkheid omtrent de arbeidsrelatie. Echter, deze eerste groep heeft geen last van onduidelijkheid, deze groep heeft er last van dat opdrachtgevers terughoudend zijn met het verstrekken van een opdracht omdat het handhavingsmoratorium is opgeheven.

In de arbeidsomstandighedenwet, Artikel 3.1.b wordt in feite de arbeidshygiënische strategie beschreven. Vanuit deze gedachte pak je een probleem bij de bron aan en pas als daar echt geen mogelijkheid toe is wordt er gekeken naar collectieve of zelfs individuele maatregelen. Wanneer ik deze gedachte op uw wetsvoorstel reflecteer bent u niet bezig met de bronaanpak terwijl deze mogelijkheid er wel is. Nu is het niet zo dat deze strategie op uw wetsvoorstel van toepassing is, echter kan het wel helpen bij het vinden van een doeltreffende oplossing voor de beschreven problematiek.

In de kern van uw wetsvoorstel beschrijft u een duidelijk wettelijk toetsingskader voor het werken als zelfstandige. Dit toetsingskader moet bestaan uit twee toetsen waar beide aan voldaan moet worden om zo zekerheid te hebben dat je als zelfstandige kunt werken. Dit systeem lijkt in basis erg op de VAR, echter wilt u nu vooraf een wettelijke duidelijkheid brengen. Dit is een belangrijk verschil waarmee u dit doel kunt bereiken. Echter roept de beoordeling van het toetsingskader de nodige vragen op over hoeveel invloed de zelfstandige kan uitoefenen op de mogelijke uitkomst? Wordt hiermee een systematiek opgetuigd waarmee je schijnzelfstandigheid daadwerkelijk voorkomt of is het een kostbaar systeem waarmee je het gaat faciliteren? En waar ligt de verantwoordelijkheid wanneer de prognose van de zelfstandige achteraf afwijkend is? Spreken we dan over fraude of is de verwachting niet gelijk geweest aan de werkelijkheid en behoort dit tot het ondernemersrisico?

Hiernaast roepen de voorwaarden uit de toetsen de nodige vragen op.

Met betrekking tot de voorwaarden uit de zelfstandigentoets:

- Ligt de verantwoordelijkheid bij een arbeidsongeval in alle gevallen bij de zelfstandige en is de opdrachtgever in alle geval gevrijwaard van de gevolgen van een arbeidsongeval? Is de zzp-er dan ook voldoende in staat om dit risico op te dragen en hoe kan dit op deugdelijke wijze worden getoetst? Welke gevolgen heeft dit voor de eerste groep zzp-ers?
- Wordt er bij het gedrag in het economisch verkeer ook getoetst of de ondernemer zelf (bij)scholing inkoopt of dat deze meelift op faciliteiten van de opdrachtgever? Wordt er getoetst welke declaratiemogelijkheden en schadevergoedingen de zzp-er richting opdrachtgever heeft?
- Wanneer is er sprake van een proportionele voorziening van arbeidsongeschiktheid en op welke wijze kan dit worden getoetst en gehandhaafd? Dient de voorziening voor elke vorm van arbeidsongeschiktheid of gaat het slechts om blijvende arbeidsongeschiktheid. Dient de voorziening ook in onvoorziene omstandigheden als faillissement van opdrachtgever, wegvallen van opdrachten/inkomstenderving, enz. te voorzien? Welke gevolgen heeft deze voorwaarde voor de zzp-ers uit de eerste groep?
- Wanneer is er sprake van een proportionele voorziening bij pensionering? Als de zelfstandige vrij in de invulling is, hoe kan dit dan beoordeeld en gehandhaafd worden? Welke gevolgen heeft dit voor zzp-ers uit de eerste groep? Als de tweede groep groeit, welke invloed heeft dit dan op medewerkers in loondienst met een arbeidsovereenkomst (als het collectief kleiner wordt)?

Met betrekking tot voorwaarden uit de werkrelatietoets: Dit zijn voorwaarden die moeilijk controleerbaar en handhaafbaar zijn. Als dit niet ingewikkeld was dan geeft naar mijn inzicht de huidige wetgeving voldoende duidelijkheid.

Kortom: de voorwaarden die u voor de werkrelatietoets beschrijft zijn redelijke voorwaarden om de arbeidsrelatie te toetsen. Echter is het zeer moeilijk toetsbaar en hiermee controleerbaar. Doordat het niet toetsbaar is zal eventuele handhaving vooral resulteren in ingewikkelde bezwaarprocedures. Bovendien zou het noodzakelijk zijn om een extra wetsartikel op te nemen voor het geval de zelfstandige niet voldoet aan de getoetste criteria. Echter; welke gevolgen heeft dit dan voor de

opdrachtgever en wat zijn de gevolgen als de zelfstandige (tijdelijk) niet (volledig) aan de voorwaarden voldoet?

Het is denkbaar dat dit vele situaties creëert waarbij de toets vooraf duidelijkheid geeft, maar achteraf grote gevolgen voor de zzp-er. Daar komt bij dat de handhavingscapaciteit beperkt is en niet vaak gericht op een kleine onderneming. Hiermee ontstaat het risico dat de zzp-er uit de tweede groep een vrij speelveld krijgt.

De verantwoordelijkheden die u aan de zzp-er oplegt heeft ook invloed op de eerste groep zzp-ers. Hiernaast heeft dit ook invloed op het handhavingsapparaat en bestaat het risico dat de toetsingscommissie zich niet enkel buigt over de arbeidsrelatie, maar ook over de uitkomsten van deze verantwoordelijkheden. Daarnaast geeft u aan voorstander te zijn van een rechtsvermoeden op basis van uurtarief. Dit is een logische gedachte. Echter bestaat hiermee ook het risico dat het tarief voor schijnzelfstandigheid (de tweede groep zzp-ers) omhoog gaat. Hiermee bestaat het risico dat de onderhandelingspositie van werknemers en vakbonden indirect wordt beïnvloed.

Hoewel naar mijn inzien uw intenties met dit wetsvoorstel de samenleving dienen ben ik van mening dat u hiermee afbreuk doet aan de sociale voorzieningen en het ondernemerschap. Zoals ik dit wetsvoorstel zie ontstaan er reële risico's dat schijnzelfstandigheid met dit wetsvoorstel juist meer gefaciliteerd wordt. Hiermee worden inkomensverschillen steeds groter en komt er meer druk op de sociale voorzieningen. Naar mijn inzicht zou het duurzamer zijn om een oplossingsrichting te zoeken in het inperken van de tweede groep zzp-ers (schijnzelfstandigheid). Door deze groep voor de keuze te stellen 1. Daadwerkelijk ondernemen, of 2. In loondienst gaan, ontstaat er (na de nodige onrust) rust op de arbeidsmarkt en komt er ruimte voor sociale en collectieve voorzieningen.

Uiteraard ben ik bereid om mijn standpunten toe te lichten en mijn zienswijze verder te delen. Mocht u hier behoefte aan hebben dan ontvang ik graag een uitnodiging.